

УДК 334.73

О.П. Панченко, канд. екон. наук

В.А. Панченко, доц., канд. екон. наук

Вищий навчальний заклад Кіровоградський кооперативний коледж економіки і права імені М.П. Сая Кіровоградської обласної спілки споживчих товариств, м. Кропивницький, Україна

Роль М.В. Левитського у створенні перших кооперативів на Єлисаветградщині та поширенні кооперативної ідеї

На основі аналізу опублікованих та рукописних джерел окреслено роль М.В. Левитського у створенні перших сільськогосподарських виробничих кооперативів на території України, зокрема на Єлисаветградщині. Розглянуто передумови становлення Миколи Левитського як кооперативного діяча, визначено основні засади його артільної діяльності. Висвітлено різні погляди дослідників кооперативного руху на значення теоретичного та практичного доробку М. Левитського.

артіль, кооперація, кооперативний рух, Україна, Микола Левитський

О.П. Панченко, канд. екон. наук

В.А. Панченко, доц., канд. екон. наук

Высшее учебное заведение Кировоградский кооперативный колледж экономики и права имени Н.П. Сая Кировоградского областного союза потребительских обществ, г. Кропивницкий, Украина

Роль Н.В. Левитского в создании первых кооперативов на Елисаветградщине и распространении кооперативной идеи

На основе анализа опубликованных и рукописных источников обозначена роль Н.В. Левитского в создании первых сельскохозяйственных производственных кооперативов на Украине и непосредственно в Елисаветграде. Рассмотрены предпосылки становления Николая Левитского как кооперативного деятеля, определены основные причины его артельной деятельности. Охарактеризованы разные взгляды исследователей на значение теоретических и практических наработок Н. Левитского.

артель, кооперация, кооперативное движение, Украина, Николай Левитский

Постановка проблеми. Як в країнах, що розвиваються, так і в розвинутих країнах, кооперативи вносять значний вклад в соціально-економічний розвиток, зниження рівня безробіття серед населення, але разом з тим, кооперативи, як форма ведення господарської діяльності, все ще не отримали належного визнання. Існує потреба подолати протистояння між існуючими ринковими реаліями та визнанням кооперативів, особливо для нашої країни, в якій сектор сільськогосподарського виробництва є надзвичайно впливовим, а кооперативи історично отримали поштовх до розвитку саме в аграрній сфері.

Історія української кооперації була предметом вивчення багатьох учених як в Україні, так і за її межами. У різний час вони досліджували її історичні, політичні, соціально-економічні, соціологічні, культурно-освітні аспекти і проблеми. Ці питання посіли значне місце в сучасній історичній науці, але разом з тим вони не вичерпали свій потенціал і потребують постійного дослідження, систематизації та узагальнення з метою визначення перспектив розвитку кооперації, в першу чергу сільськогосподарської, в сучасних складних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи поширення кооперативного досвіду у дорадянський період можна стверджувати, що у сучасній історико-економічній літературі цей аспект вивчено недостатньо, а висновки дослідників щодо внеску в розбудову кооперативного руху окремих його діячів не мають єдності. Це, передусім, стосується діяльності артілей М. Левитського. Ідеї «артільного батька» та аналіз значення запропонованої ним форми виробничого

сільськогосподарського кооперативу певною мірою відображені у працях М. Алімана, В. Вовченко, Л. Горкіної, Л. Корнійчук, В. Марочка, А. Пантелеймоненка [2-7] та інших.

При цьому роль хліборобських артілей у розбудові кооперативного руху на Єлисаветградщині ще не достатньо висвітлено у роботах вітчизняних істориків та економістів, що і визначає цільову спрямованість даної роботи.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні ролі та значення, створених М.В. Левитським на Єлисаветградщині хліборобських артілей, у поширенні кооперативної ідеї в кінці XIX - початку XX століття та пошуку механізмів вирішення актуальних проблем сьогодення у аграрному секторі економіки України.

Для досягнення поставленої мети використані принципи системного аналізу економічних процесів, методи історико-ретроспективного, причинно-наслідкового та економіко-статистичного аналізу. Для побудови логіки й структури статті застосовувався метод структурно-логічного аналізу. Методи комплексного й системного підходу, абстрактно-логічний, прийоми аналогії та співставлення, індукції та дедукції використані на етапі формулювання висновків.

Виклад основного матеріалу. Традиційно на українських землях мало місце кооперування людей, які розуміли, що лише на засадах взаємодопомоги і взаємовиручки можна забезпечити власне існування і розвиток суспільства. Кооперативні ідеї, які з'явилися в Україні в середині XIX століття, відродили традиційні цінності національного способу життя, які були властиві українцям у минулому.

Перші кооперативи були засновані у 60-х рр. XIX ст. завдяки зусиллям представників демократично налаштованої інтелігенції – М. Балліна, В. Козлова та інших, переважна їх більшість припадала на селянські організації.

Кінець XIX – початок XX століття характеризувався цілим рядом обставин, що стали визначальними для вітчизняного сільського господарства. «Столипінська аграрна реформа своїми прогресивними заходами дала новий потужний імпульс розвитку ринкових відносин в аграрному секторі Наддніпрянської України. Фокусуючи увагу на економічних засадах названої реформи, можна цілком справедливо стверджувати, що вони стимулювали активну участь селян-товаровиробників у функціонуванні місцевих і віддалених, зокрема зарубіжних, ринків сільськогосподарської продукції» [11, с. 24].

Як зазначав міністр продовольчих справ УНР М. Ковалевський після розгляду фінансового звіту Х. Барановського на нелегальному конгресі української кооперації у Катеринославлі (1916 р.): «Коли я вслухувався в окремі цифри цих звітів, мені стало ясно, що українська кооперація стала величезною творчою силою нашого народу...» [10, с. 8]. На цьому конгресі був присутнім і М. В. Левитський, який мав великий вплив на формування кооперативного світогляду української молоді.

Праці «артільного батька» Миколи Васильовича Левитського сприяли розвитку кооперативної мережі та пробудженню української кооперативної думки серед населення. Він популяризував кооперативну ідею, був порадником селян в організації спілчанського господарства.

У 1895 р. Микола Васильович Левитський, який мав юридичну освіту, розробив типовий «Артільний договір» для трудових, виробничих і ремісничих артілей. Артільний договір відігравав вирішальну роль при легалізації артілей, які потрапляли під заборону «... Як протидержавні організації...».

А у 1900 році кооперативне видавництво м. Єлисаветграда «Кооператор» опублікувало «Артельний договір для земледельческих артелей», автором якого був М. Левитський. Головним завданням такої артілі він вважав об'єднання орної землі і створення спільного господарства, «щоб: а) мати змогу міцно триматися землі, не

кидати її і хліборобства...б) щоб зробити наше господарство тривалішим, певнішим, щоб воно могло... дати нам таким чином сталі і потрібні засоби до життя... в) щоб робота не була надміру важкою, як се буває у самотнім господарстві... спілкою можна багато зробити, що одному зовсім не під силу, навіть і багатому селянинові... г) щоб мати змогу... набувати нові удосконалені хліборобські прилади і машини, расову скотину, добре різне насіння, а також поліпшити управу землі... і т. ін. д) щоб мати змогу спілкою за спільною порукою позичити гроші, потрібні на... поліпшення нашого господарства в приватних, урядових, кредитних закладах... е) щоб забезпечити певний і ретельний виплат належних з нас... повинностей і податків» [7].

М. В. Левитський хотів створити зародок нової господарської і моральної організації. Історики вважають, що зародження кооперативного руху відбулося саме на Єлисаветградщині. Наприкінці XIX століття місто «гриміло» на всю Російську імперію. Про те, що відбувається у селах Єлисаветградського повіту, писалося в багатьох поважних часописах. До Єлисаветграда почали навідуватися відомі люди, які з великим інтересом слідували за експериментом М. В. Левитського, якого називали засновником кооперативного руху [12, с. 25].

Життя М. Левитського у середовищі селян стало поштовхом для зародження ідеї створення землеробської хліборобної артілі. 30 вересня 1894 року, на прохання своїх односельців із с. Федвар (нині Підлісне) Олександрівського повіту Херсонської губернії, Микола Васильович заснував там хліборобську артіль.

Позичивши 200 крб., він купив четверо коней, воза і деякий реманент. Артіль складалася з чотирьох дворів, 15 десятин землі. Плуг погодився дати в кредит Роберт Ельворті. У своєму щоденнику Левитський зробив запис: «18 вересня 1894 року. Мені незабаром 36. Народилась перша артіль у Федварі». Водночас М. Левитський створив артільний статут, у якому зазначалося: «Вся земля наша по всіх наділах наших, а також заоренована, коли вона буде, об'єднується разом в одне ціле і нею спільно і неподільно володіє і користується артіль. За хазяїна всієї нашої землі вважається ціла артіль і ніхто сам від себе нарізно від артілі не може обробляти свій наділ» [7, с. 72].

Це була, по суті, перша хліборобська артіль у Російській імперії. Вона функціонувала на підставі складених письмових угод оформлених у нотаріуса.

В артілях М. Левитського паєм була земля. Артільна угода передбачала, крім створення основних фондів, також формування резервного (для покриття збитків) та спеціального (на поточні потреби) капіталів. Члени артілі від 18 років мали право на отримання повноцінної частини при розподілі прибутку.

Договір передбачав створення основних фінансового, резервного та спеціального фондів. Чисті прибутки розподілялися між членами артілі залежно від їхнього віку: віком від 18 років – повноцінна частина; від 14 до 18 (чоловіки) та від 14 до 16 років (жінки) – половина, а віком від 12 до 14 років – лише третина. Артіль згідно з договором, піклувалася про хворих і непрацездатних членів, надаючи їм матеріальну допомогу, правда, за умови, що вони мали стаж артільної роботи не менше ніж десять років.

Вихід з артілі був як добровільний, так і примусовий. Кооперуючись у такий спосіб, малоземельне селянство одержувало від банку чи земства позики, які були практично недоступними одноосібникові. Саме цей чинник і був головним мотивом організації артілей. Бажання поліпшити своє економічне становище зробило хліборобські артілі досить популярними серед селян.

М. Левитський вважав, що кооперація є найліпше і найкраще виявлення людського генія в межах соціально-економічного будівництва. Він закликав дрібних селянських власників до добровільної спільної праці, яка б не допускала навіть тіні примусу. На таких засадах артільний рух під гаслами М. Левитського з

Єлисаветградщини поширився на Катеринославщину, Полтавщину, Чернігівщину, Канівщину, Донеччину і навіть на російські терени [1, с. 132 – 133].

Наприкінці 1890-х років таких артілей на Херсонщині налічувалося 125, кожна з них об'єднувала від 15 до 20 господарств, тобто в середньому створювалося по 2 – 3 артілі в місяць. Микола Васильович допомагав організовувати ремісничі артілі в Одесі, Миколаєві та Києві.

Через рік у навколишніх селах біля Федвара утворилося ще 14 артілей. Левитський став всеросійською знаменитістю.

Найбільшого розмаху артільний рух набув у селах Федварі, де функціонувало 10 артілей, Панчевому – 20 артілей, Канежі – 8 та Сентовому – 11 артілей. У 1896 році на Єлисаветградщині вже налічувалося 78 артілей, що об'єднували 287 господарств та півтори тисячі селян. Такі об'єднання селян, крім Аджамки, існували в інших селах, зокрема Суботцях, Івангороді, Цибульові, Дмитрівці та інших.

Микола Васильович Левитський був переконаний, що кооперація врятує український народ від експлуатації, поліпшить його добробут, культурний рівень. Хліборобські артілі допоможуть селянам орендувати і навіть купувати землю, передадуть у їхні руки збут продукції, навчають селян взаємної пошани і любові.

30 серпня 1897 року в газеті «Русские ведомости» була надрукована стаття Левитського «Про деякі питання, що стосуються народного життя». Тут він висуває нові погляди на вирішення селянського питання: це створення селянських кас, доступний і дешевий кредит, створення ремісничих, споживчих та кредитних артілей, страхування життя всього сільського населення. А головне – про заснування Всеросійського товариства сприяння землеробським артілям.

Про артілі Левитського заговорила вся Європа: у Відні читали лекції про артільний рух, у Франції переклали артільний договір. А 13 січня 1898 року Левитський виступив з доповіддю про артілі єлисаветградських селян на зібранні Вільного економічного товариства у Петербурзі. Це був тріумф Миколи Левитського, тому що до цього часу жодне зібрання цього товариства не викликало такого зацікавлення. Вже тоді «артільний батько» мав 120 підписаних договорів на створення артілей.

На Другому міжнародному конгресі кооператорів в Парижі в 1896 р. він першим підняв питання про запровадження свята – Дня кооперації зі щорічним святкуванням його 30 вересня. Цей світовий форум проводився під егідою Міжнародного Кооперативного Альянсу, утвореного в 1895 р. в Лондоні. До речі, М. В. Левитський був також запрошений до Лондону на перше зібрання представників кооператорів з усього світу. Але, з банальної, на перший погляд, причини – відсутності коштів, він не зміг відвідати світовий кооперативний форум, потрібно було лише пожертвувати однією артіллю, для створення якої були потрібні саме такі гроші. Однак його відданість артільній справі не дозволили йому зрадити ідеї заради поїздки до Лондона.

Першими почали святкувати день кооперації херсонські землеробські артілі. Щорічно представники цих артілей, а деякі з них у повному складі, приїжджали цього дня, 30 вересня, до Єлисаветграда. Свято відбувалося у саду М. Левитського в м. Єлисаветграді по вулиці Кавказькій (нині Левитського) [9, с. 6].

У Єлисаветграді це свято організовувалося з 1897 по 1903 роки.

Спроби створити хліборобські артілі робили реформатори в країнах Європи й Америки.

Найхиткішими артільні засади М. Левитського були в тому, що вони не враховували багатовікового побутування українських селян, вже сам характер землеробських занять яких породжував приватновласницькі інтереси і мотивації до праці. Власне це й підтвердила спеціальна комісія Вільного економічного товариства.

Головна причина невдачі артільної справи Левитського – в психології селянина. Селянське «моє» перемогло «наше».

У той же час на сторінках столичних видань спалахнула бурхлива полеміка навколо цих питань. Одні висловлювали своє захоплення, а інші – критично та скептично відгукувалися про «Єлисаветградську епопею» М. В. Левитського.

У 1889 року хліборобські артілі в селі Суботцях та Аджамці відвідала Леся Українка. Інтерес до артільної справи на Єлисаветградщині знаходимо у Івана Франка. Український письменник Іван Франко так оцінював діяльність «артільного батька»: «Єлисаветград за останні десятиліття став центром своєрідного селянського руху; заснований адвокатом Миколою Левитським, цей рух мав на меті організацію сільських господарських спілок і поряд із суто економічними перевагами викликав також пошвавлення національного почуття» [3, с. 14].

П. Височанський, провідний український радянський вчений-кооператор, один із організаторів Всеукраїнського центрального кооперативного музею, у 20-х рр. ХХ ст. високо оцінював роль М. Левитського як піонера артільної справи, водночас підкреслюючи його здобутки і в інших видах кооперації, у тому числі і в споживчій [8, с. 258].

На думку вченого, намагання М. Левитського вже в 90-х рр. ХІХ ст. організувати споживчі крамниці при артілях (а таких було створено близько 30), поклали початок майбутній селянській кооперації [4, с. 18, 57].

Майбутньому вождю більшовиків В. І. Леніну ідеї Левитського не подобалися, він критикував їх на сторінках газет. А партія есерів заклала ідеї «артільного батька» в свою аграрну програму.

До жовтневого перевороту 1917 року «вождь пролетаріату» боровся з ідеями М. Левитського, висміюючи його артільну і кооперативну справу. А от після перевороту він радить в інтересах соціалістичного будівництва використовувати ідеї «артільного батька».

Перші паростки ленінського плану кооперації з'явилися на Єлисаветградщині у 1919 році. Основною формою колгоспного будівництва в СРСР була визнана артілі, оскільки, як вважали, вона найкраще поєднує громадські та особисті інтереси селян. Тому в період завершення колективізації, комуни, товариства і артілі були реорганізовані в колгоспи.

Підбиваючи підсумки цього історичного періоду, П. Височанський констатує, що добу народження кооперативного руху можна «сміливо ідентифікувати з ім'ям М. Левитського» [4, с. 60].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, враховуючи переваги і недоліки «землеробських» артілей М. В. Левитського, можна зазначити, що названа форма виробничої кооперації кінця ХІХ – початку ХХ ст. є однією з широковідомих моделей вітчизняного сільськогосподарського кооперативу. Саме існування таких артілей мало велике значення для поширення ідей кооперації. Ідеї М. В. Левитського не втратили своєї важливості в наш час і в складних економічних умовах, у ході пошуків шляхів розвитку, в процесі побудови нової, ефективної української держави вони можуть стати тим орієнтиром, який приведе до зростання економіки країни. Відповідно перспективами подальших досліджень є виокремлення та систематизація переваг та недоліків кооперативного руху на різних етапах його історичного розвитку.

Список літератури

1. Аліман М.В. Видатні діячі кооперативного руху та їх ідеї. 2-е видання [Текст] / М.В. Аліман, Ю.М. Гавриленко. – Донецьк: Проект, 2000. – 295 с.
2. Бородаєвський С. В. Історія кооперації [Текст] / С.В. Бородаєвський. – Прага : [б. в.], 1925. – 430 с.
3. Боса Є. Леся Українка і «артільний батько» [Текст] / Є. Боса // Народне слово. – 2009. – 12 березня. – С. 14
4. Височанський П. Начерк розвитку української споживчої кооперації (дорадянська доба) [Текст] / П. Височанський – Катеринослав : [б. в.], 1925. – Ч. 1. – 180 с.
5. Вовченко В. Архівна спадщина і бібліотека Миколи Васильовича Левитського (1859 – 1936) як джерело українського просвітницького руху кінця XIX – 20-х років XX ст. [Текст] / В. Вовченко // Бібліотечний вісник. – 2007. -№ 1. – С. 38–41.
6. Історія економічних вчень [Текст] : Підручник / [Корнійчук Л.Я., Татаренко Н.О., Поручник А. М. та ін.; За ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко] – К.: КНЕУ, 1999. – 564 с.
7. Левитский Н. Артильный договор (для земледельческих артелей) [Текст] / Н. Левитский // Труды Императорского вольного экономического общества. – 1898. – Ч. 2. – С 72.
8. Левитський Микола [Текст] // Енциклопедія українознавства : в 11 т. / голов. ред. В. Кубійович. – Львів, 1993. – Т. 1. – С. 12–64.
9. Матівос Ю. У гостях в «артільного батька» : До 140-річчя від дня народження Лесі Українки [Текст] / Ю. Матівос // Кіровоградська правда. – 2011. –1 березня. – С. 6
10. Нелегальний конгрес української кооперації [Текст] // Вісті Центральної спілки споживчих товариств України. – Київ, 2002. – Ч. 7 – 14 лютого. – С. 8.
11. Пантелеймоненко А.А. Активизация кооперативного движения в украинском селе в период столыпинской аграрной реформы (1906-1911гг.) [Текст] / А.А. Пантелеймоненко // Столыпинские чтения: Сборник докладов, выступлений, статей. – Київ: Міжнародна благодійна організація «Демократичний фундамент», 2010. – С. 24–29.
12. Світлі постаті минулих століть: бібліографічний покажчик [Текст] / укладачі Л. Гурба, Н. Товстопят. – Кіровоградська ОЮБ ім. О. М. Бойченка – Кіровоград, 2011. – 40 с.

References

1. Aliman, M.V., & Havrylenko, Iu.M. (2000). *Prominent leaders of the cooperative movement and its ideas*. (2nd ed.). Donetsk: Proekt.
2. Borodaievskiy, S. V. (1925). *Istoriia kooperatsii [History of cooperation]*. Praha : [b. v.]. [in Ukrainian].
3. Bosa, Ie. (2009). Lesia Ukrainka i «artilnyi batko» [Lesia Ukrainka and "artisanal father"]. *Narodne slovo - Folk word*, 12 March, 14 [in Ukrainian].
4. Vysochanskyi, P.(1925). *Nacherk rozvytku ukrainskoi spozhyvchoi kooperatsii (doradianska doba) [Sketch of Ukrainian consumer cooperation (pre-Soviet era)]*. (Vol. 1). Katerynoslav : [b. v.]. [in Ukrainian].
5. Vovchenko, V. (2007). Arkhivna spadshchyna i biblioteka Mykoly Vasylovycha Levytskoho (1859 – 1936) yak dzherelo ukrainskoho prosvitnytskoho rukhu kintsia KhIKh – 20-kh rokov KhKh st. [Archive and Library Heritage of Nikolai Levites (1859 - 1936) as a source of Ukrainian educational movement of the late XIX - 20 years of the twentieth century]. *Bibliotечnyi visnyk. – Library Journal*, 1, 38 – 41 [in Ukrainian].
6. Korniiichuk, L.Ia., Tatarenko, N.O., Poruchnyk, A. M. et al. (1999). *History of Economic Thought*. L.Ia. Korniiichuk, N.O. Tatarenko (Ed.). K.: KNEU.
7. Levytskyi, N. (1898). Artylnyi dohovor (dlia zemledelcheskykh artelei) [Artilyny contract (for agricultural cooperatives)]. *Trudy Ymperatorskoho volnoho jekonomycheskoho obshchestva. – Proceedings of the Free Economic Society*, 2, 72 [in Russian].
8. Levytskyi, Mykola (1993). *Entsyklopediia ukrainoznavstva [Ukrainian Encyclopedia]*. V. Kubiiovych (Ed.). (Vol.1). Lviv [in Ukrainian].
9. Mativos, Iu. (2011). U hostiakh v «artilnoho batka» : Do 140-richchia vid dnia narodzhennia Lesi Ukrainky [Visiting the "artisanal father": to the 140th anniversary of Lesia Ukrainka]. *Kirovohradska pravda.- Kirovograd true, 1 bereznia*, 6 [in Ukrainian].
10. *Illegal Congress of Ukrainian cooperation* (2002). Visti Tsentralnoi spilky spozhyvchykh tovarystv Ukrainy. (Vol. 7). Kyiv [in Ukrainian].
11. Pantelejmonenko, A.A. (2010). Aktivizacija kooperativnogo dvizhenija v ukrainskom sele v period stolypinskoj agrarnoj reformy (1906-1911gg.) [Activation of the cooperative movement in the Ukrainian village during the period of the Stolypin agrarian reform (1906-1911gg.)]. *Stolypinskie chtenija: Sbornik dokladov, vystuplenij, statej. – Stolypin Readings: Collection of reports, speeches and articles*. (pp. 24-29). Kiiv: Mizhnarodna blagodijna organizacija «Demokratichnij fundament» [in Ukrainian].

12. Hurba, L., & Tovstopiat, N. (2011). *Svitli postati mynulykh stolit: bibliografichnyi pokazhchyk [Light figures of past centuries, bibliography]*. Kirovohrad: Kirovohradska OIuB im. O. M. Boichenka [in Ukrainian].

Oksana Panchenko, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Volodymyr Panchenko, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Higher Education Institution Kirovohrad Cooperative College of Economy and Law named after N.P. Sai Kirovohrad Regional Union of Consumer Societies, Kropyvnytskyi, Ukraine

Role of M.V. Levitskyi in the Creation of the First Cooperatives in the Yelysavethrad Region and Distribution of Cooperative Ideas

The purpose of the article is to study the role and value of created by Mykola Levitskyi in Elysavethrad region grain-growing farms in distributing of cooperative idea in the late XIX - early XX century and retrieval of mechanisms of resolving the current actual problems in the agricultural sector of economy of Ukraine.

Based on the analysis of published and manuscript sources, the role of Mykola Levitsky in the creation of the first co-operatives in Ukraine and directly in Yelysavethrad have been investigated. The conditions of formation of Mykola Levitsky as a co-operative leader have been considered. The main reasons for his craft activities have been analyzed. Different views of researchers on the importance of theoretical and practical developments of Mykola Levitsky have been characterized.

It has been proved that the ideas of M.V. Levitskyi didn't lost their importance in our time and in difficult economic conditions, during the search for ways of development, in the process of building a new, effective Ukrainian state, they can become the reference point that will lead to economic growth. Accordingly prospects for future researches are the concrete definition and systematization of benefits and shortcomings of the cooperative movement at different stages of historical development.

workmen's cooperative association, cooperation, cooperative movement, Ukraine, Mykola Levitsky

Одержано (Received) 17.11.2016

Прорецензовано (Reviewed) 25.11.2016

Прийнято до друку (Approved) 28.11.2016

УДК 37.015.6

Н.О. Подлужна, доц., канд. екон. наук

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ, Україна

Систематизація підходів до визначення категорії «економіка знань»

Систематизовано основні підходи до визначення категорії «економіка знань». Визначено процеси, в яких приймають участь знання для забезпечення функціонування економіки знань у країні, та встановлено серед них основні: виробництво, нагромадження, використання та поширення знань. Запропоновано до складу цих процесів включити інвестування в людський розвиток, науку та інформаційно-комунікативні технології.

економіка знань, людський розвиток, знання, виробництво, нагромадження, використання, поширення, інвестування

Н.А. Подлужная, доц., канд. екон. наук

ГВУЗ «Донецкий национальный технический университет», г. Покровск, Украина

Систематизация подходов к определению категории «экономика знаний»

Систематизированы основные подходы к определению категории «экономика знаний». Определены процессы, в которых принимают участие знания для обеспечения функционирования экономики знаний в стране, и установлены среди них основные: производство, накопление, использование и распространение знаний. Предложено в состав этих процессов включить инвестирование в человеческое развитие, науку и информационно-коммуникативные технологии.

экономика знаний, человеческое развитие, знания, производство, накопление, использование, распространение, инвестирование

© Н.О. Подлужна, 2016